

חגי ח. שבתאי, עו"ד
אריה שפירא, עו"ד
שרית ויור, עו"ד
גלי פלד-שבתאי, עו"ד
אלון וילנר, עו"ד ומגשר
אופיר לוי, עו"ד ומגשר*
גיל עוז, עו"ד ומגשר
יוליה פק חלמיש, עו"ד**
שלומית ארן, עו"ד***
מירית כהן, עו"ד
לירז גונן-אללוף, עו"ד

* מוסמך (ma) משפטים
** חברת לשכת עוה"ד ניו יורק
*** מוסמכת (ma) גיאוגרפיה
התמחות בלימודים עירוניים ואזוריים

מספרנו : 8/2854

תל אביב

17.7.07

חוזר משרד 15/2007: תקנות הסיווג - "קיבוץ מתחדש" - חלק א'

א. כללי

1. כזכור, ביום 20.12.2005 פורסמו "ברשומות" סדרה של תקנות חדשות אשר עוסקות "בקיבוץ המתחדש" (להלן: "תקנות הסיווג").
2. בתקופה האחרונה החלו הקיבוצים להידרש, ע"י משרד רשם האגודות השיתופיות, לפעול להסדרת "סיווג הקיבוץ" בהתאם לתקנות הסיווג.
3. ברשימה זו נסקור בקצרה את עיקרי תקנות הסיווג והוראותיהן.

ב. "קיבוץ מתחדש"

1. בתקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות), תשנ"ו-1995, אשר תוקנו במסגרת תקנות הסיווג ניתן למצוא את ההגדרות הבאות (סעיף 2 (5)):
"א) קיבוץ שיתופי - אגודה להתיישבות שהיא יישוב נפרד, המאורגנת על יסודות של בעלות הכלל בקנין, של עבודה עצמית ושל שוויון ושיתוף בייצור, בצריכה ובחינוך.
ב) קיבוץ מתחדש - אגודה להתיישבות שהיא יישוב נפרד, המאורגנת על יסודות של שיתוף הכלל בקנין, של עבודה עצמית ושל שוויון ושיתוף בייצור, בצריכה ובחינוך, המקיימת ערבות הדדית בעבור חבריה, בהתאם לתקנות האגודות השיתופיות (ערבות הדדית בקיבוץ מתחדש), התשס"ו-2005, ואשר בתקנונה קיימת הוראה באחד או יותר מהענינים האלה:
(1) חלוקת תקציבים לחבריה בהתאם למידת תרומתם, לתפקידיהם או לוותקם בקיבוץ;
(2) שיוך דירות בהתאם לתקנות האגודות השיתופיות (שיוך דירות בקיבוץ מתחדש), התשס"ו-2005;

חגי שבתאי, שפירא משרד עורכי-דין

Hagay Shabtay, Shapiro Law Offices

(3) שיוך אמצעי הייצור לחבריה, למעט קרקע, מים ומכסות ייצור, ובלבד שהשליטה באמצעי הייצור לא תועבר לידי החברים, וקיימות הוראות בתקנון בדבר הגבלת הסחירות באמצעי הייצור, באופן שהשליטה בהם לא תעבור לידי החברים, הכל בהתאם לתקנות האגודות השיתופיות (שיוך אמצעי ייצור בקיבוץ מתחדש), התשס"ו-2005.

(ג) קיבוץ עירוני - אגודה שיתופית הפועלת לתרומה ומעורבות חברתית בחברה הישראלית, המאורגנת על עקרונות של עבודה עצמית ושל שיתוף בהכנסות, בצריכה ובחינוך על בסיס עקרונות של שוויון בין החברים;

2. ברשימה זו נעסוק באופן טבעי בהגדרה החדשה של "קיבוץ מתחדש".

3. מההגדרה הנ"ל עולה כי "קיבוץ מתחדש" הוא קיבוץ שעשה אחד מאלה (אין צורך בכל שלושה מספיק אחד מהם):

(1) חלוקת תקציבים לא שוויוניים בין חברי הקיבוץ (מודל של "תקציבים דיפרנציאליים", מודל של "רשת בטחון").

(2) שיוך דירות לחברי הקיבוץ.

(3) שיוך אמצעי ייצור לחברי הקיבוץ.

4. עוד עולה מההגדרה הנ"ל כי על הקיבוץ לקיים ערבות הדדית בין חבריו. יצויין, כי נושא זה הוסדר במסגרת תקנות נפרדות אשר התקבלו כחלק מקובץ "תקנות הסיווג".

ג. "ערבות הדדית"

כללי

1. במסגרת תקנות הסיווג התקבלו, בין היתר, תקנות האגודות השיתופיות (ערבות הדדית בקיבוץ מתחדש), תשס"ו-2005 (להלן: "תקנות הערבות ההדדית").

2. בתקנות אלה הוגדרה לראשונה, במסגרת חקיקת משנה מחייבת, הערבות ההדדית לה מחוייב "קיבוץ מתחדש" לרבות סכומים ברורים ומפורשים אותם מחוייב "קיבוץ מתחדש" ליתן לחבריו.

יצויין כבר עתה כי תקנות הערבות ההדדית מבקשות לקבוע סכומי מינימום וכי "הקיבוץ רשאי לספק את צרכי חבריו והצרכים המיוחדים גם מעבר לקבוע בתקנות אלה" (סעיף 8).

3. תקנות הערבות ההדדית עושות אבחנה בסיסית בין "חבר בגיל עבודה" לבין "חבר בגיל פרישה".

גיל הפרישה שנקבע בתקנות הערבות ההדדית הוא גיל 67 לגבר ואישה (סעיף 4 לחוק גיל פרישה, התשס"ד-2004).

"חבר בגיל עבודה"

4. בסעיף 2 לתקנות הערבות ההדדית נקבע כי -

"הקיבוץ ישלים את הספקת צרכי חבריו שבגיל העבודה באופן הוגן, לפי קריטריונים שוויוניים, בשים לב ליכולת הקיבוץ אך תוך מתן עדיפות לצרכים אלה ובכל מקרה באופן שערכם הכולל לא יפחת משכר המינימום, בכפוף לאמור בתקנות אלה."

שדי בן ציון 25 תל אביב, 64286 טלפון: 5259050 (03) פקס: 5259051 (03) דואר אלקטרוני: info@hs-law.org

משרד צפון: קיבוץ עין חרוד מאוחד 18965 טלפון: 6485817 (04) פקס: 6485325 (04) דואר אלקטרוני: gili@hs-law.org

אתר אינטרנט: www.hs-law.org

חגי שבתאי, שפירא משרד עורכי-דין
Hagay Shabtay, Shapiro Law Offices

- עולה מהאמור לעיל כי "קיבוץ מתחדש" מחוייב לספק את צרכיו של "חבר בגיל עבודה" בהיקף שלא יפחת מגובה שכר המינימום.
5. לאמור לעיל יש להוסיף סכומים הניתנים עבור ילדיו הקטינים של "חבר בגיל עבודה" - בעד ילד שטרם מלאו לו 4 שנים - שליש משכר המינימום, ובעד ילד בגיל 4 שנים ומעלה - רבע משכר המינימום.
- יצוין, כי בעד ילדיו של "הורה יחיד" יוגדלו הסכומים הנ"ל ב- 50%, וכי בעד ילד, שרק אחד מהוריו חבר, יהיה זכאי ההורה רק ל- 50% מהסכומים הנ"ל.
6. יש להוסיף כי לצורך השלמת הסכומים כאמור לעיל יהיה רשאי הקיבוץ להביא בחשבון כל הכנסה או נכס של החבר או של בן זוגו, למעט קצבאות ייעודיות לנכים שנועדו לספק צרכים ייחודיים של החבר כגון: קצבת נידות, שירותים מיוחדים, וכיוצא באלה.
7. אנו מבקשים להדגיש כי בתקנות הערבות ההדדית נקבע במפורש כי השלמת הספקת צרכי חבר בגיל העבודה תהיה מותנית בכל אלה:
- (א) החבר פנה לרשויות המתאימות בקיבוץ לשם השלמת הספקת צרכיו.
- (ב) החבר מקיים את התחייבויותיו לקיבוץ ואת הוראות תקנון הקיבוץ.
- (ג) החבר ממצה את יכולת השתכרותו ומקיים את חובת עבודתו.
- (ד) החבר ממצה את זכויותיו לקבלת כל הכנסה או נכס, לרבות כלפי צדדים שלישיים, כגון בן זוג, בן זוג לשעבר, המדינה, ביטוח לאומי.
- (ה) החבר גילה גילוי נאות של כל ההכנסות והנכסים שלו ושל בן זוגו ונמצא שאין באלה כדי לכסות את צרכיו.
- (ו) החבר העביר לקופת הקיבוץ את שכר עבודתו וזולת אם החליט הקיבוץ שהחבר אינו נדרש להעביר את שכר עבודתו או חלק ממנו לקיבוץ.
- "חבר בגיל פרישה"**
8. בסעיף 3 לתקנות הערבות ההדדית נקבע כי -
- "הקיבוץ יבטיח את הספקת צרכי חבריו שבגיל פרישה באופן שערכם הכולל לא יפחת מגובה הקצבה המלאה הקבועה בדין החל לענין זכויות חבר יוצא או מוצא מקיבוץ."**
- עולה מהאמור לעיל כי "קיבוץ מתחדש" מחוייב לספק את צרכיו של "חבר בגיל פרישה" בהיקף שלא יפחת מגובה הקצבה החודשית של "כללי העזיבה" - כיום מדובר בסכום של כ- 2,400 ש"ח.
9. תקנות הערבות ההדדית קבעו במפורש כי, לצורך הבטחת הספקת הצרכים כאמור לעיל, יהיה חייב הקיבוץ להפריש או ליחד מקורות לענין זה בעדיפות על פני שיוך נכסי הקיבוץ לחברים, או במסגרת שיוך כזה.
10. יצוין, כי גם במקרה זה נקבעו תוספות בעד ילדים קטינים באופן דומה להסדר שנקבע ביחס "לחבר בגיל עבודה".

חגי שבתאי, שפירא משרד עורכי-דין
Hagay Shabtay, Shapiro Law Offices

11. הקיבוץ רשאי לנכות מהסכומים הנ"ל כל סכום שנצבר על שם החבר או שהוא זכאי לו או שהוא מקבל כגמלה או כתשלום אחר בעל אופי פנסיוני אך למעט קצבאות הביטוח הלאומי. כמו כן, נקבע כי הבטחת הספקת המחיה של "חבר בגיל הפרישה" יכול שתותנה בגילוי נאות של הסכומים הנ"ל.

"צרכים מיוחדים", "תלויים בחבר"

12. בסעיף 4 לתקנות הערבות ההדדית נקבע כי -

"קיבוץ יספק את הצרכים המיוחדים של החברים ושל התלויים בהם, בשים לב להיקף הצרכים המיוחדים וליכולת הקיבוץ אך תוך מתן עדיפות גבוהה לצרכים אלה."

13. יצויין, כי הספקת הצרכים המיוחדים לחבר ולתלויים בו יכול שתותנה בהסדרים שיקבע הקיבוץ לגבי שימוש בהכנסות ובנכסים של החבר ושל התלויים בו או שעבודם לטובת הקיבוץ כנגד הספקת הצרכים המיוחדים, ולרבות גילוי נאות לענין זה.

כמו כן, רשאי הקיבוץ להביא בחשבון תקבולים, או שירותים אחרים שבעלי הצרכים המיוחדים זכאים להם שלא מהקיבוץ, בשל היותם בעלי צרכים מיוחדים ומיועדות לצרכיהם המיוחדים, והכל בלבד שתובטח להם זכות דיור עד אריכות ימיהם.

גם בהקשר זה נקבע כי לצורך הבטחת הספקת הצרכים המיוחדים, הקיבוץ חייב להפריש או לייחד מקורות לענין זה בעדיפות על פני שיוך נכסי הקיבוץ לחברים, או במסגרת שיוך כזה.

14. בשל חשיבות העניין אנו מבקשים להביא את ההגדרות הבסיסיות שנקבעו בתקנות הערבות ההדדית הן עבור "צרכים מיוחדים" והן עבור "תלויים".

"צרכים מיוחדים" - צרכים של חברים שהם ייחודיים בתחומי הבריאות, הסיעוד והחינוך, ולגבי חברים שיש להם תלויים - גם הצרכים הייחודיים של התלויים בהם וצרכי החזקתם וחינוכם של התלויים שהם בגירים.

"תלויים" - כל אחד מאלה:

(1) ילדיהם הקטינים של החברים או של מי שנפטרו בעודם חברים;

(2) ילדיהם הבגירים של החברים או של מי שנפטרו בעודם חברים שמוסדות המדינה המטפלים בכך או הקיבוץ הכירו בהם כבעלי צרכים ייחודיים ובלבד שהם גרים בקיבוץ, ובהסכמת הקיבוץ אף מחוץ לתחומי; וזאת למעט כאלה שבהיותם בגירים ובטרם הפכו לבעלי צרכים ייחודיים ניתקו את חייהם מהקיבוץ והקיבוץ החליט שלא להכיר בהם כ"תלויים";

אופן הספקת הצרכים

15. בתקנות הערבות ההדדית נקבע (סעיף 5) כי -

"השלמת הספקת צרכי החברים או הספקתם או הספקת הצרכים המיוחדים יכול שתיעשה בין בכסף, בין בשווה כסף ובין בעין, בהתאם להחלטות שהקיבוץ יקבל, דרך כלל או לסוגי צריכה שונים."

עולה מהאמור לעיל כי הספקת הצרכים אינה חייבת להיעשות אך ורק באמצעות העברת כספים לחברים והיא יכולה להיעשות גם בדרכים אחרות.

חגי שבתאי, שפירא משרד עורכי-דין
Hagay Shabtay, Shapiro Law Offices

ועדת צרכים מיוחדים

16. תקנות הערבות ההדדית קובעות כי בלי לגרוע מחובת הקיבוץ לספק את הצרכים המיוחדים לפי התקנות, על הקיבוץ להקים ועדת צרכים מיוחדים אשר תדון, בין היתר, בבקשות של חברים להכרה בצורכיהם המיוחדים ובהיקף הספקתם.

קיבוץ במצב כלכלי קשה

17. תקנות הערבות ההדדית נתנו דעתן גם ביחס לקיבוץ הנמצא במצב כלכלי קשה (סעיף 7). בהקשר זה נקבע, בין היתר, כי קיבוץ שאינו מסוגל לעמוד בחובתו לספק או להשלים לחבריו את הצרכים ואת הצרכים המיוחדים בהתאם לתקנות הערבות ההדדית, וכל זאת בשל "מצב כלכלי תמור" יהיה רשאי להגיש לרשם האגודות השיתופיות בקשה מפורטת, שתיתמך בחוות דעת של גורם מקצועי, שתכליתה תהיה הפחתת הסכומים והשיעורים שנקבעו בתקנות.

תקנון האגודה

18. בתקנות הערבות ההדדית נקבע כי קיבוץ, אשר מבקש לתקן את תקנון האגודה באופן שהקיבוץ יסווג במעמד של "קיבוץ מתחדש", יכלול בתקנון האגודה גם הוראות בדבר הערבות ההדדית.
19. עוד נקבע בהקשר זה כי בקשה לאישור תיקון תקנון תיתמך בחוות דעת של גורם מקצועי המעידה כי בהיותו קיבוץ מתחדש, יהיה ביכולתו של הקיבוץ לקיים את הוראות תקנות הערבות ההדדית.
20. אנו מבקשים להדגיש כי תקנות הערבות ההדדית קבעו הקלה באשר לרוב הדרוש לתיקון תקנון האגודה בעניין קביעת העקרונות של היקף הערבות ההדדית -
- (א) במקרה הרגיל של תיקון תקנון - רוב של 3/4 מהמצביעים באסיפה הכללית אפילו נקבע בתקנון האגודה רוב גדול יותר.
- (ב) במקרה של קבלת אישור מוקדם לתיקון התקנון מרשם האגודות השיתופיות - רוב של 60% במקום רוב 2/3 מהמצביעים באסיפה הכללית.

המשך הסקירה - בחוזר משרד קרוב.

אלון וילנר
 אלון וילנר, עו"ד

חגי שבתאי - שפירא, משרד עורכי דין

\\Serverxp\worddocs\ALON\hozer2854\sivug11772007.doc